

Liela ceļa maliņā

Atzišos — mana sirds pieder pavisam citām skolām, katrai ar savu neatkārtojamu imidžu, ja tā var teikt arī par nedzīvām būtnēm. Tā ir Rožupes skola. Tā ir turīgu ļaužu sakoptu viesistabu atgādināošā Dravnieku skola, tā ir Ārdava, kur pārņem nerealitātes sajūta un liekas, ka visdrīzāk tu šeit kopā ar bērniem zem simtgadīgajām eglēm un ozoliem spēlē skolas dzīvi kādā pagājušajā gadsimta teātra izrādē. Tā ir arī skola Salā, kur latviskais tautiskums un spodrība iespaido tik ļoti, ka gribas vienkārši klusēt. Tās vēl ir daudzas citas jaukas skolas. Bet viņas ir bijušas skaistas vakar, un, esmu pārliecināta, tādas tās ieraudzīšu arī pēc gada.

Bet ir vēl viens tips skolu, kuras nezin kāpēc atgādina kazarmas — tīras, kārtīgas, pat sakurinātas, taču dvēselei aukstas. Bet laiks nāk ar pārmaiņām. Un, kad kādudien ieraugi šādas skolas logos ziedošas puķes, klasēs sedziņas, bet pie sienām dekorus, tad gribas parunāties ar šīs mājas ļaudīm, izteikt atzinību un ar labiem vārdiem uzmundrināt viņus. Tieši tā tas ir ar Sutru deviņgadīgo skolu, kur iegriezos īsi pirms Skolotāju dienas.

Negribētos kaut kādā veidā aizvainot tos ļaudis, kas te strādāja agrāk. Visu noteica skolai uzspiestais nolemības zīmogs, — tā skaitījās neperspektīva, drīzumā slēdzama. Tas iespaidoja arī pedagogu sastāvu, kā arī tas, ka nācās dzīvot „liela ceļa maliņā”. Vieni autobusi pedagogus atveda no Livāniem, otri no Preiļiem, un faktiski autobusu kustības saraksts bija galvenais skolas dzīves noteicējs. Nevar teikt, ka arī tagad ar to nebūtu jārēķinās, tāpat daudzi bērni ierodas ar satiksmes autobusiem, tomēr pedagogu kolektīvs ir stabilāks. Tieši ar to — ar kadru jaūtājumu — arī sāka pirms četriem gadiem šīs skolas jaunais direktors, iepriekš fizikultūras skolotājs Māris Grigalis. Bet viņš jau zināja — skola pastāvēs. Un savā skolā viņš gribēja mājīgumu — aizkarus, puķes, dekorus, latviskas krāsas, glītas mēbeles. Nu tas viss ir. Skola kļuvusi nesalīdzināmi patīkamāka.

Direktors sēž pretī, un rokas rāda, ka tās ir veikušas zemes darbu. Nez kāpēc viņš samulst, slēpj rokas un it kā taisnojas, ka iepriekšējā dienā vācis lopbarības bietes kolhoza norādītajā gabalā. Skolā ir nedaudz vientuļīgi, — vecāko klašu bērni ar skolotājiem otro reizi lasa kartupeļus kolhoza „Nākotne” laukos. Tāda tā ir lauku skolas ikdiena, neatrauta no apkārtējās sabiedrības rūpēm, no pieaugušo darba dzīves. Arī savā skolas zemē ir pieaudzēti āboli, burkāni, gurķi, bietes. Pašu kopgaldam. Galvenā skābēšanas, vārīšanas, kompotēšanas izīkotāja un veicēja ir bijusi Leonora Znotiņa.

Pie Leonoras Znotiņas uz 3.klasi arī dodamies. Pašos pirmajos solos divas mazas jaunkundzītes, izrotājušās ar krellēm, citīgi buras grāmatās. Beidzot laikiem pienācis laiks, kad skolās atļauts izaugt arī sievietēm, kam rotāt un kopt sevi, savu un sava vīra

māju. Leonorai Znotiņai šajā skolā un skolotājas darbā aizvadīti 40 gadi. Un arī šodien, priecājoties par brīvu Latviju, viņa saka — savu pedagoges mūžu dzīvotu vēlreiz.

Bet Ārija Vjakse ir viena no skolas visjaunākajām skolotājām, ar stipri izteiktām paškritiskām jūtām, kuru dēļ viņa šogad atteikusies arī būt par direktora vietnieci ārpusklases darbā. Pašlaik viņa stingri vien analizē sevi kā pedagoģi, un aizmirstot, ka skolotāja darbs ir redzams audzēkņos, bet viņas mācītie mazie matemātiķi pagājušajā mācību gadā rajona olimpiādē bija starp pašiem labākajiem.

Bet par otru jaunu enerģisku skolotāju — Anitu Ručevsku — viņas otrklasnieki ir gatavi stāvēt un krist. Skolotāju nevienam neatdos, jo viņa ne uz vienu nebļauj. Laikam savā īsajā mūžīnā mazie arī tādas audzināšanas metodes izjutuši.

Dodamies meklēt kartupeļu racējus kolhoza laukā. Vispirms nedaudz pa asfaltu Preiļu virzienā, pēc tam iegriežamies lauku ceļā pa labi. Kādu kilometru pa to, orientieris ir Znotiņu baznīca. Nezinu, kā sauc šo vietu, šīs mājas, kas redzamas ceļa abās malās, nezinu, vai arī no tām iet kāds skolas bērns, bet nav aprakstāma šo māju nolaistība, nesakoptība. Kas tie ir par cilvēkiem, kas var ieaukt līdz logiem dražās, atkritumos, nezālēs? Viss ir piemēlēts ar lūžņiem, briesmīgi pagalmi paveras skatienam. Te nav vajadzīgi ne līdzekļi, ne tehnika, te ir vajadzīga vien vēlēšanās kaut ko darīt. Kad beidzas šo māju rinda, un vienreizēji saulainajā rudens dienā ieraugi pie apvāršņa kā ar pirmklasnieka roku sakrāsotās raibās birztales un smaidošās bērnu sejas kartupeļajā, liekas — esi atkal nokļuvis savā pasaulē.

Te strādā arī viens no jaunajiem pedagogiem Andris Kurlovičs. Un arī viņš (interesanti, vai sevis meklējumi un šaubas ir raksturīgi visu skolu jaunajiem pedagogiem?), atzinīgi novērtēdams skolas direktora un savu kolēģu darbu, uzskata, ka šodien izvēlētos studēt gan to pašu matemātiku, tomēr bez pedagogijas novirziena, un lauku skolotāja lomā nejūtas diez cik ļoti. Starp citu, vispār šajā skolā ir pieci vīrieši pedagogi. It kā būtu jāpiecējas, ka skolās ienāk stiprais dzimums, par ko tik daudz mūsu sabiedrībā bija runāts. Taču! Iespējams, ka daudziem sava priekšmeta speciālistiem un ieinteresētajiem tajā ir par šauru tie apvāršņi, ko spēj piedāvāt skolā ar sešiem, septiņiem vai astoņiem desmitiem bērnu. Iespējams, ka tā ir tēma arī veselai sarunai.

Tāds bija neliels ieskats Skolotāju dienas priekšvakarā skolā, kas dzīvo „liela ceļa maliņā”.

Līvija Rancāne

Attēlos: Leonora Znotiņa — skolotāja un salmniece; Anitas Ručevskas smaida dēļ otrklasnieki ir gatavi uz visu.

Jāņa Silicka foto